

Rezime izvještaja guvernera – septembar 2019.

U Izvještaju guvernera za septembar 2019. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2019. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u septembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2019. godinu.

Prema podacima MONSTAT-a, realna stopa rasta BDP-a Crne Gore u 2018. godini iznosi 5,1%, dok je prema preliminarnim podacima u prvom kvartalu 2019. godine ostvaren realni rast od 3,0%, a u drugom kvartalu realni rast od 3,2% u odnosu na isti period 2018. godine.

Cijene su u septembru 2019. godine, u odnosu na prethodni mjesec, veće za 0,1%, dok je godišnja stopa inflacije u septembru iznosila -0,2%.

Industrijska proizvodnja je u prvih devet mjeseci 2019. godine u odnosu na isti period 2018. godine zabilježila pad od 8,1%. Pad proizvodnje je ostvaren u sektoru prerađivačke industrije (-5%) i u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (-16,8%), dok je rast proizvodnje zabilježen u sektoru vađenja ruda i kamena (16,1%).

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima u prvih šest mjeseci 2019. godine u odnosu na isti period prethodne godine povećan za 8,7%, a prevoz robe smanjen za 4,1%. Broj prevezenih putnika u željezničkom saobraćaju je ostao nepromijenjen, dok je prevoz robe povećan za 2,2%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju povećan je za 1,1%, a prevoz robe za 8,2% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je u prvih devet mjeseci 2019. godine, proizvedeno ukupno 182.460 m³ šumskih sortimenata, što je za 16,3% manje nego u istom periodu 2018. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2019. godine zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 8,7% i rast efektivnih časova rada od 6,2% u odnosu na isti period 2018. godine.

Prosječan broj zaposlenih u septembru 2019. godine iznosio je 205.650 lica, što je za 2,3% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 5% više u odnosu na septembar 2018. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u septembru 2019. godine iznosio 33.675 što predstavlja pad od 2% u odnosu na prethodni mjesec i pad od 15,6% u odnosu na septembar 2018. godine.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na dan 30. 09. 2019. godine, bio je 47.955 od kojih je 14.157 ili 29,5% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,8%, a u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine je bio veći za 4,1%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju septembra 2019. godine iznosio 620 miliona eura, i bio je manji za 2% na mjesečnom nivou, a na godišnjem 1,6%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na dan 30. 09. 2019. godine (14.157) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 2.150 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 42.284.493,72 eura što čini 6,8% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 15.639 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 607.125.130,86 eura, što čini 97,9% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 30. 09. 2019. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,07% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 17,1% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,4% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 39% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 4.588 miliona eura na kraju septembra 2019. godine, i bila je 0,1% manja u odnosu na prethodni mjesec¹. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju septembra 2019. godine iznosili 3.036 miliona eura i ostvarili su rast od 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na septembar prethodne godine bili veći za 1,6%.

---

¹ Podaci za bankarski sektor se odnose na stanje sistema na dati dan, u skladu sa primjenom relevantne međunarodne metodologije. Stoga izračun godišnje promjene poredi stanje u sistemu u trenutku poređenja (počev od aprila 2019. godine: 13 banaka) sa stanjem na dan u 2018. godini (15 banaka).

U strukturi pasive, dominantno učešće od 76,6% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u septembru 2019. godine iznosili su 3.514,8 miliona eura, i zabilježili su mjesečni pad od 0,6%, dok u odnosu na septembar 2018. godine bilježe rast od 1,6%. Ukupan kapital banaka na kraju septembra 2019. godine iznosio je 594,2 miliona eura, i veći je u odnosu na prethodni mjesec za 0,4%. Takođe, ukupan kapital je u odnosu na isti period prethodne godine veći za 14,8%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u septembru iznosili su 136,5 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 9,2%, dok u odnosu na septembar 2018. godine bilježe pad od 41,5%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju septembra 2019. godine iznosili su 141,8 miliona eura i činili su 4,7% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 1,5%, dok su na godišnjem nivou bili manji za 29,3%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju septembra 2019. godine iznosila je 6,17%, i bila je viša za 0,01 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj septembra 2018. godine zabilježila pad od 0,23 p. p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u septembru 2019. godine iznosila je 6,33%, što predstavlja rast od 0,30 p. p. na mjesečnom nivou i pad od 0,22 p. p. u odnosu na septembar 2018. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,43% na kraju septembra 2019. godine i bila je niža za 0,01 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj septembra 2018. godine ostvarila pad od 0,15 p. p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 258,1 milion eura na kraju septembra 2019. godine, i bilježi rast od 10,1 milion eura ili 4,1% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine manja za 1,2 miliona eura ili 0,5%. Tokom septembra 2019. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 58,8%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 41,2%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 72,3 miliona eura za prvih devet mjeseci 2019. godine. U njoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (83,8%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (16,2%).

U septembru 2019. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 57,3 miliona eura kroz 190 transakcija. Ostvareni promet bio je za 56,7 miliona eura veći nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 10% veći u odnosu na septembar 2018. godine. Tržišna kapitalizacija na dan 30. 09. 2019. godine iznosila je 3.443,3 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 1,7%, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 15,6%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju septembra 2019. godine bila 11.208,19 indeksnih poena, bilježi pad od 0,1% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 7,2%. Indeks MNSE10 iznosio je 799,83 indeksna poena i bilježi pad od 0,8% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 0,2%.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u septembru 2019. godine, fiskalni suficit Crne Gore iznosio je 16,7 miliona eura. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore u septembru iznosili su 166 miliona eura ili 3,5% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je u odnosu na plan za septembar više za 9,6%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u septembru 2018. godine, zabilježen je pad od 11,4%. Izdaci budžeta iznosili su 149,3 miliona eura ili 3,1% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je niže za 10,1% u odnosu na septembar prethodne godine, a u odnosu na plan za 7,4%.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju juna 2019. godine, državni dug (bruto) je iznosio 3.133,7 miliona eura ili 65,2% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 61,4% BDP-a. Na kraju decembra 2018. godine, javni dug (bruto) Crne Gore iznosio je 3.268,6 miliona eura ili 70,8% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 393 miliona eura ili 8,5% BDP-a, a na spoljni dug 2.760 miliona eura ili 59,8% BDP-a, dok se na dug lokalnih samouprava odnosilo 115,6 miliona eura ili 2,5% BDP-a.

U septembru su sprovedene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Ostvareno je učešće na sastancima tvining misije, vezano za izradu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka i Odluke o velikim izloženostima. Na zahtjev Ministarstva ekonomije, dostavljeni su prateći aneksi potrebni za sastanak Pododbora za industriju, trgovinu, carine i poreze. Ostvareno je učešće na sastancima radnih grupa za pregovaračka poglavlja 4 – Sloboda kretanja kapitala, 17 – Ekonomska i monetarna unija i 32 – Finansijski nadzor.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje

međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 99,95% u septembru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.